

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЧА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Польська мова і література та англійська мова»

Спеціальність **В11 Філологія**

Спеціалізація (за наявності) **В11.033 Слов'янські мови та література
(переклад включно), перша - польська**

Галузь знань **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

Затверджено на засіданні
кафедри слов'янських мов
Протокол №5 від “29” грудня 2025 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація

Програма вивчення навчальної дисципліни за вибором «Культура мовлення перекладача» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Цей курс не передбачений навчальним планом, але він може бути запропонований студентам, які дбають про чистоту свого мовлення, причому як українського, так і польського; він дає певні теоретичні і практичні знання про орфоепічні, фонетичні та граматичні норми української та польської мов, знайомить із фонетичною будовою та граматичною структурою цих споріднених мов, дає деякі історичні пояснення тих чи інших мовних явищ, показує руйнівний вплив російської мови на українську, дає можливість простежити причини і наслідки цього впливу, показує процес засвоєння іншомовної лексики в кожній зокрема мові, дає рекомендації щодо правильного вживання тих чи інших форм в українській та польській мовах.

Україна тепер має фактично відкриті кордони з європейськими країнами, значну частину яких складають слов'янські держави. Особливо дружні стосунки в останній час зав'язалися з Польщею, яка першою визнала незалежність нашої держави в 1991 році і тепер активно допомагає Україні в часи російсько-української війни. Студенти Прикарпатського національного університету, які вивчають польську мову, часто бувають у Польщі, проходять там мовні практики, відвідують часто цю країну в приватному порядку. По закінченню навчання працюватимуть у різних сферах, займатимуться перекладацькою діяльністю. Тому повинні досконало володіти цими двома мовами, уміти грамотно і якісно здійснити письмовий чи усний переклад з польської мови на українську чи навпаки. При цьому повинні дбати, щоб не допускати мовних помилок при усному перекладі і грамотно й адекватно оформити переклад письмовий.

Назва дисципліни	Культура мовлення перекладача.
Викладач	Ліщинська Галина Дмитрівна, асистент кафедри слов'янських мов
Контактний телефон викладача	0973832909
Е-mail викладача	ksm@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна форма
Обсяг дисципліни	Три кредити (12 год. лекційних, 18 – практичних, 60 – самостійне опрацювання).
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Регулярні, щотижня у визначений день і час

2. Анотація до курсу

Курс «Культура мовлення перекладача» знайомить студентів з фонетичною та граматичною організацією української та польської мов, дає певні теоретичні і практичні знання про орфоепічні, фонетичні та граматичні норми цих двох споріднених мов, дає деякі історичні пояснення тих чи інших мовних явищ, показує руйнівний вплив російської мови на українську, дає можливість простежити причини і наслідки цього впливу, як на усне, так і на письмове мовлення, знайомить із системою помилок як орфоепічних, так і фонетичних та граматичних, дає рекомендації щодо правильного вживання тих чи інших форм в українській та польській мовах.

3. Мета і завдання курсу

Мета: Головна мета курсу – ознайомити студентів із основними орфоепічними, фонетичними, лексичними та граматичними закономірностями двох споріднених мов, показати систему помилок, які порушують ustalені норми, лексичну та граматичну систему цих споріднених мов, особливо української, яка перебуває під великим негативним впливом російської.

Завдання: Основне завдання курсу – прищепити студентам дбайливе ставлення до

культури свого мовлення, звернути увагу на основні групи помилок, які трапляються під час усного перекладу, а також на лексичні та граматичні помилки, які часто трапляються і при писемних перекладах з мови на мову.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності

ЗК 3 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК

4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності

ФК 2 Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

ФК 3 Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації; здатність вільно користуватися фаховою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 4 Здатність планувати, організувати, здійснювати і презентувати наукове теоретичне і прикладне дослідження в галузі філології.

ФК 5 Здатність самостійно досліджувати сучасні мовознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.

ФК 6 Здатність аналізувати, реферувати, коментувати й узагальнювати результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників, використовуючи сучасні методики і методології.

Результати навчання

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями польською та англійською мовами. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (після складання іспиту) рецептивні навички мовлення з польської та англійської мови є на рівні C1 та продуктивні навички мовлення є на рівні B2. Вільно спілкуватися державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації, у перекладі.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію польської мови, англійської мови, української мови і польської, англійської, української та світової літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності, у тому числі - перекладача.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
практичні заняття	18 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний вибірковий
Осінньо-зимовий	Польська мова і література, англійська мова	Другий, третій семестр	вибірковий

Тематика курсу

Матеріал, винесений на лекції

Лекція 1. Звукова система української мови. Походження голосних та приголосних української мови. Основні фонетичні явища української мови, Різноманітні чергування голосних та приголосних звуків.– **2 год.**

Лекція 2. Милозвучність української мови. Основні фактори, які впливають на евфонічність української мови. Збереження дзвінкості дзвінких приголосних, спрощення, асиміляція, дисиміляція та різноманітні граматичні альтернації – **2 год.**

Лекція 3. Звукова система сучасної польської мови у порівнянні з українською. Букви і буквосполучення на позначення звуків. Носові голосні, їх походження та правила вимови. Вимова шиплячих та м'яких свистячих. Рефлексія праслов'янського м'якого r'. Основні фонетичні закономірності польської мови. Наголос – **2 год.**

Лекція 4. Граматична система польської мови. Відмінювання повнозначних частин мови. Чоловічо-особова та нечоловічо-особова відміни. Часові форми дієслова – **2 год.**

Лекція 5. Граматична система сучасної української мови. Відмінювання та дієвідмінювання повнозначних частин мови. Дієприкметник української мови. Основні граматичні помилки, які виникають у процесі спілкування мовців. Згубний вплив російської мови на граматичну систему української мови – **2 год.**

Лекція 6. Синтаксис двох споріднених мов. Спільне та відмінне у структурі речень. Порядок слів у реченнях. Розділові знаки – **2 год.**

Практичні заняття

Заняття 1. Голосні і приголосні праслов'янської мови, їхня рефlekсація і звукова реалізація в українській та польській мовах.

Заняття 2. Звукова система польської мови, її зіставлення з українською. Система голосних і приголосних польської мови, наголошування слів, винятки. Вимова носових голосних та м'яких свистячих приголосних. Твердість шиплячих, порівняння з українськими фактами.

Заняття 3. Основні орфоепічні правила української мови. Вимова шиплячих та інших приголосних, зокрема звуків **ч, в, г**, чергування **в** та **у** нескладового, **і //й**.

Заняття 4. Евфонічність української мови. Вислови діячів світової культури про милозвучність української мови. Засоби створення милозвучності.

Заняття 5. Нищівний вплив російської мови на українську фонетичну систему.

Заняття 6. Російзми в українській мові, їх класифікація. Словник російзмів у виданні «Мова чи язик?» (автор М. Лесюк). Так званий суржик у мовленні українців.

Заняття 7. Відмінювання повнозначних частин мови в українській та польській мовах. Чоловічо-особова та нечоловічо-особова відміна в польській мові. Наявність її в різних частинах мови. Помилкове використання категорії роду в українській мові під впливом російської.

Заняття 8. Відмінювання числівників в українській та польській мовах. Помилки при їх відмінюванні в українській мові, викликані впливом російської мови.

Заняття 9. Слова-паразити в українській мові. Обценна лексика. Засилля вульгаризмів у сучасних мовах. Жаргонна лексика. Молодіжний сленг в українській та польській мовах.

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>Накопичування балів під час вивчення дисципліни здобувачем вищої освіти здійснюється у такому співвідношенні (підсумковий контроль у формі заліку):</p> <p>Загальні 100 балів включають:</p> <ol style="list-style-type: none">1) обсяг балів за лекційні заняття – 25 %2) практичні заняття – 25 %2) обсяг балів за самостійну роботу:<ul style="list-style-type: none">- індивідуальні проекти – 25 %3) підсумкова контрольна робота - 25 <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на практичних заняттях та набутих професійних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>Оцінювання відповідей здобувачів освіти на практичних заняттях відбувається згідно навчального розкладу за 100 бальною шкалою. Вага оцінки за кожен вид навчальної роботи та відповідну тему відображена у таблиці. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати за виконання завдань на практичних заняттях складає 50 балів.</p>
-----------------------------------	---

Критерії поточного оцінювання:

«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.

«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т. ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Контроль за самостійною роботою.

Самостійна робота здобувачів освіти передбачає:

1. Перегляд фільмів
2. Підготовка індивідуальних проєктів.

Підготовка індивідуального проєкту.

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкову підготовку індивідуального проєкту. Оцінювання індивідуального проєкту здійснюється за 100 бальною шкалою. Максимальна кількість балів за один індивідуальний проєкт складає 10 балів. Перегляд фільму з його аналізом – 5 балів.

Метою підготовки індивідуального проєкту є закріплення теоретичних знань і практичних навичок з дисципліни.

Критерії оцінювання індивідуального проєкту:

«90-100 балів» – індивідуальний проєкт виконано на високому рівні, вирішено усі поставлені завдання. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив повне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«70-89 балів» – індивідуальний проєкт містить деякі незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив достатнє володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«50-69 балів» – індивідуальний проєкт містить незначні помилки та суперечні питання, які можуть бути виправлені письмово, або захищені усно, проте сам проєкт не містить всебічного аналізу, а поставлені питання вирішені не повністю. Під час усного захисту проєкту здобувач освіти проявив загальне володіння матеріалом та свій виступ супроводжував мультимедійною презентацією.

«Менше 50 балів» – індивідуальний проєкт не відповідає поставленим завданням, допущені суттєві помилки та неточності. Наявність

	мультимедійної презентації без усного захисту проєкту.																			
Вимоги до письмової роботи	Комплексна контрольна робота охоплює 30 тестових завдань з усіх тем. Контрольна робота виконується на останньому практичному занятті у письмовій формі або на платформі дистанційного навчання.																			
Практичні заняття	Письмові завдання, виконання вправ, захист виконаних презентацій на обрані теми, обговорення фільмів про міжкультурну комунікацію. Оцінюються кожне завдання за 100-бальною системою.																			
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> - відвідування лекцій, відпрацювання усіх лекцій, на яких студент був відсутній; - активна робота під час практичних занять - здача індивідуальних завдань в межах самостійної роботи 																			
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі заліку.</p> <p>Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль.</p> <p>Повторне складання допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p> <p>Здобувачі вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії більше трьох підсумкових незадовільних оцінок (F, FX) незалежно від виду контролю (екзамен, залік), відраховуються з університету за академічну неуспішність. Здобувачам вищої освіти, які одержали під час екзаменаційної сесії одну-три незадовільні оцінки (F, FX), дозволяється ліквідувати академічну заборгованість у встановлені графіком навчального процесу терміни. Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни, яке регламентується Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання для заліку</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%;">Університетська</th> <th style="width: 33%;">Оцінка ECTS</th> <th style="width: 33%;">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>A</td> <td rowspan="5" style="text-align: center; vertical-align: middle;">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>25-49</td> <td>FX</td> <td rowspan="2" style="text-align: center; vertical-align: middle;">не зараховано</td> </tr> <tr> <td>0-24</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	90-100	A	зараховано	80-89	B	70-79	C	60-69	D	50-59	E	25-49	FX	не зараховано	0-24	F
Університетська	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою																		
90-100	A	зараховано																		
80-89	B																			
70-79	C																			
60-69	D																			
50-59	E																			
25-49	FX	не зараховано																		
0-24	F																			
7. Політика навчальної дисципліни																				

Письмові роботи	<p>Тестові завдання після кожної лекції. Індивідуальні презентації. Вправи до тем. Підсумкова тестова контрольна робота.</p>
Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності. 3. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 4. Положення про запобігання академічному плагіату. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>
Відвідування занять	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проекті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику, подану в переліку додаткових питань для опрацювання). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:</p> <p><i>2 бали</i> – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням</p>

	<p>сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.</p> <p><i>2 бали</i> – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.</p> <p><i>1 бал</i> – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.</p> <p>Також за рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>
--	--

8. Рекомендована література

Основна

1. Лесюк Микола. Доля моєї мови. Івано-Франківськ, 2004. 288 с.
2. Лесюк Микола. Мова чи язик? Івано-Франківськ, 2017. 416 с.
3. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика. Київ, 1973. 588 с.
4. Ющук І.П. Українська мова. Київ, 2003. 640 с.
5. Bralczyk Jerzy. Leksykon nowych zdań polskich. Warszawa, 2005. 240 s.
6. Łesiuk Mykoła. Gramatyczna kategoria czasu w języku polskim i ukraińskim w ujęciu diachronicznym. *Poradnik językowy*. Nr 1. 2022. S. 50–70.
7. Cienkowski Witold. Język dla wszystkich. Warszawa, 1978. 367 s.
8. Dubisz S., Nagajowa M., Puzynina J. Język i my. Warszawa, 1994. Encyklopedia wiedzy o języku polskim. Warszawa, 1994. 450 s.

ВИКЛАДАЧ –

Галина Ліщинська